

УДК 133.2

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ В ХХІ СТОЛІТТІ

Величко О.

*Наук. керівник – Цюприк А.Я., канд. пед. наук,
доцент кафедри практичної психології та педагогіки
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (м. Львів)*

Кінець ХХ і початок ХХІ ст. відзначені посиленням уваги до проблем, перспектив розвитку людства. На підставі численних досліджень сучасного гуманітарного простору вчені дійшли висновку, що світ підійшов до рубежу, який вимагає радикальної зміни ціннісних орієнтацій кожної людини і людства в цілому, дотримання духовних пріоритетів у взаємодії людини і природи.

У ХХІ ст. пошук духовних істин набуває все більшого масштабу. Виникають духовні закони й різні езотеричні та релігійні течії. З'являються цілі громадські організації, засновані на певних духовних засадах. В останні кілька десятиліть з'являється все більше авторів, які пишуть про духовність, істину. Пошуки нового світогляду і світорозуміння набирають обертів. Останнім часом релігія втрачає сильний вплив і не може забезпечити людині духовне задоволення, творчість, співчуття, любов [2].

Навіть в інноваційні часи життя потребує узгодження сьогодення з одвічними традиціями Святого Письма. Одним з важливих напрямків цього узгодження у ХХІ ст. є формування етики солідарності в контексті глобальності історії.

Поступово формується новий світогляд людини, відмінний від релігійного. Прагнення до духовності стало метою багатьох людей. Інформацію про духовні істини поступово починають передавати ЗМІ, утворюється нова система цінностей людства. До духовності людину підштовхує бажання «жити ефективно», мати сенс життя, свого існування, дізнатися яким є її «я» [3].

У сучасних умовах соціально-економічних і політичних змін української держави суттєвого значення набувають питання духовного розвитку особистості. Саме тому в державних документах (Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Закони України “Про освіту”, “Про дошкільну освіту”, Базовий компонент дошкільної освіти в Україні) однією з основ модернізації освіти, зокрема дошкільної, проголошено пріоритетність підвищення морально-соціального рівня молодого покоління, а провідним завданням виховання – розвиток у дитини духовних цінностей, духовного здоров'я як провідної засади у структурі особистості.

Духовність – це категорія людського буття, якою виражається його здатність до самотворення та творення культури. Духовність є вищим рівнем розвитку особистості, на якому основними мотиваційно-смысловими регуляторами життєдіяльності є вищі людські цінності. Це рівень найбільш зрілої і відповідальної (перед собою та іншими) особистості, здатної не тільки пізнавати та відобразити довкілля, а й творити його [2].

Із духовністю тісно пов'язане поняття духовного розвитку особистості, під яким розуміють розвиток, спрямований на індивідуальний вияв у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб – ідеальної потреби пізнання та соціальної потреби жити й діяти для інших. Механізм формування та функціонування духовності зумовлений системою координат життєвого простору людини. Для того щоб людина духовно зростала, творила себе, вона має осмислювати культуру як умову своїх життєвих орієнтирів та процесу самопізнання.

Духовний розвиток особистості на сьогодні є проблемою загальнонаціонального значення. Майбутнє України залежить від того рівня духовності, доброти, уваги, турботи, який молоде покоління отримає від дорослих. Тільки високодуховна і високоморальна людина може самовіддано працювати для процвітання України [1].

Формування духовного світу молоді, духовності як провідної якості особистості – велике і складне завдання, що стоїть у центрі уваги суспільства, батьків та педагогів. Особливої актуальності воно набуває в Україні сьогодні, коли духовність серед учнівської молоді занепадає через зниження рівня життя, відсутність соціальної захищеності, явне і приховане безробіття, інфляцію, невизначеність моральних орієнтирів у політиці держави й повсякденному житті. Тому вивчення змін, котрі відбуваються у свідомості учнів, особливо в її морально-духовній складовій, набувають у сучасних умовах певної гостроти.

Розвиток духовної особистості можливий лише за умови активного впровадження креативних дидактичних технологій, в основі яких лежать духовно-моральні цінності освіти, розробка різноманітних підходів і систем моніторингу ціннісних орієнтацій учнівської молоді, які дадуть змогу розглянути значення духовного компонента в системі світоглядних орієнтирів майбутніх кваліфікованих робітників.

Важливим механізмом розвитку особистості психологи визнають реалізацію творчого потенціалу людини. При цьому творче ставлення до будь-якої справи вони визначають як шлях особистості до розвитку й самовдосконалення [1].

Отже, складний процес становлення людини, формування її духовності відбувається під впливом цілого ряду чинників (об'єктивні природні і соціальні фактори, у яких живе людина, виховний вплив на особистість, прилучення особистості, що формується, до участі у практичній діяльності, самовиховання). Фундамент духовного світу особи становлять знання, розум, віра та переконання. Віра та переконання складають основу формування світогляду особистості.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003.
 2. Крымский С. Б. Принципы духовности XXI столетия // День. – 2002. – № 210. – С. 18–19.
 3. Крымский С.Б. Заклики духовности XX століття: [3 циклу щоріч.пам'ят. лекцій ім. А. Оленської – Петришин, 2002 р.] – К. : Вид. дім «КМ Академія», 2003. – 32 с.
- Сухомлинська О.В. Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей // Шлях освіти. – 2002. – № 4.